

ЛІТЕРАТУРА

1. Тур-Коновалов К. Художник : роман / Тур-Коновалов Костянтин, Замрій Денис, Лісовикова Олена [пер. з рос. І. Бондаря-Герещенка ; худож. Яна Крутій]. – Харків : Книжковий Клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”, 2013. – 368 с.
2. Літературознавча енциклопедія : у 2-х т. – Т. 1 : А (аба) – Л (лямент) / Автор-укладач Ковалів Ю. І. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2007. – 608 с.

REFERENCES

1. Tur-Konovalov, K., Zamriy, D., and Lisovykova, O. (2013), *Khudozhnyk : roman* [Artist], Knyzhkovyy Klub “Klub Simeynoho Dozvillya”, Kharkiv, Ukraine.
2. *Literaturoznavcha entsyklopediya* (2007), [Literary Encyclopedia], Vol. 1, Avtor-ukladach Kovaliv, Y., Vydavnychyu tsentr “Akademiya”, Kyiv, Ukraine.

УДК 821.161

ЛЕГЕНДА ПРО ПОХОДЖЕННЯ ЗАПОРОЖЦІВ ТА ЇЇ СХІДНОІРАНСЬКІ ПАРАЛЕЛІ

Рахно К.Ю., д. і. н., старший науковий співробітник

Інститут керамології – відділення Інституту народознавства Національної академії наук України; Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному вул. Василя Кричевського, 102, с. Опішне, Зінківський р-н, Полтавська обл., Україна

krakhno@ukr.net

Стаття присвячена одній із легенд про зародження Запорозької Січі, відображенню в ній субстратних явищ. Паралеллю до цієї легенди є іранські перекази про заснування Хорезму, що збереглися в середньовічних авторів і у фольклорі деяких груп узбеків і каракалпаків.

Ключові слова: легенда, козаки, українці, іранці, субстрат, фольклор

ЛЕГЕНДА О ПРОИСХОЖДЕНИИ ЗАПОРОЖЦЕВ И ЕЁ ВОСТОЧНОИРАНСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ

Рахно К.Ю.

Інститут керамології – відділення Інституту народознавства Національної академії наук України; Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному вул. Василя Кричевського, 102, с. Опішне, Зінківський р-н, Полтавська обл., Україна

Стаття присвячена одній із легенд про зародження Запорозької Січі, відображенню в ній субстратних явищ. Паралеллю до цієї легенди є іранські перекази про заснування Хорезму, що збереглися в середньовічних авторів і у фольклорі деяких груп узбеків і каракалпаків.

Ключевые слова: легенда, козаки, украинцы, иранцы, субстрат, фольклор

A LEGEND ABOUT THE ORIGINS OF ZAPOROZHIAN COSSACKS AND ITS EASTERN IRANIAN PARALLELS

Rakhno K.Yu.

The Ceramology Institute – the branch of the Ethnology Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine, the National Museum of Ukrainian Pottery in Opishne Vasylya Krychevskoho Str., 102, Opishne, Zinkiv District of the Poltava Region, Ukraine

The article deals with the historical folklore as a source for reconstructing the ethnogenesis and the ethnocultural relations of peoples. The community of subjects, motifs (and their combinations), characters in the folklore works could be regarded as an important evidence of the ethnogenetic (or ethnocultural) propinquity of ethnoses. Therefore it is very interesting, that the Ukrainian folklore of the Southern

Dnieper region has direct correspondences in the traditional beliefs, customs, and stories of Iranian-speaking peoples for the most part. It could indicate the existing of some substrate phenomena in it.

One of the legends on the origin of the Zaporozhian Sich is very noteworthy in this respect. It was recorded by Yakiv Novytsky, a folklorist, from a descendant of the Zaporozhian Cossacks in the village of Olhinske of the Mariupol District in the Yekaterinoslav Governorate in the late 19th century. According to it, a certain Ruthenian king rendered tribute to his adversary with people in the old days. He sent them one group after another. They did not return home. Eventually, one group decided not to go to the enemy and settled down in the steppe. All the next groups joined to them every year. Years after, they created a big warrior settlement, able to rebuff enemies' unfriendly acts. These became the first Zaporozhians, a famous army. Their leader was a magician. The second variant about the tribute with people was recorded by pedagogue Havrylo Stryzhevsky in Poltava. Likewise it tells, how the people, sent by the ancient queen to her foe as a contribution, thought that the steppe is a good place for them to stay and settled down there. They began ranch and were increased at the expense of next such groups of the sent men. They began to be called Zaporozhians.

This subject about the coming of exiles, who became the ancestors of one or another people, has ancient Iranian parallels. This is the legend about the foundation of Khwarezm by a group of outlaws, banished by a king. Its earliest variant was preserved in the treatise of al-Muqaddasī, a medieval Arab geographer. Later such a legend appeared in the works by Yāqūt, al-Qazwini, and following authors. And these motifs of medieval Khwarezmians came from the extreme antiquity in the reminiscences of their distant descendants – the Uzbeks of Zeravshan and the southern Khwarezm as well as the Muytens (Mitans), an ethnographic group being a part of the Kara-Kalpaks and the Uzbeks. So, historical destinies of ancient Iranian peoples have been reproduced in the Ukrainian historical folklore in the generalized fantastic form.

Key words: legend, Cossacks, Ukrainians, Iranians, typology, folklore.

У справі відновлення етногенезу й етнокультурних зв'язків народів історичний фольклор може слугувати як прямим, так і дотичним джерелом. Серед іншого, важливим свідченням етногенетичної (чи етнокультурної) близькості між етносами виступає спільність сюжетів, мотивів (і їхніх поєднань), образів героїв у фольклорних творах. Це може бути не лише запозиченням унаслідок прямих або ж опосередкованих контактів між народами, але й результатом входження до складу народностей, які формувалися, одних і тих самих етнічних компонентів, які принесли з собою також свої фольклорні сюжети й образи. Тому дуже цікаво, що фольклор Південної Наддніпряни здебільшого має прямі відповідності в народній творчості іраномовних народів [9, с. 87-94; 10, с. 13-17; 11, с. 73-78, 80-81]. Це вказує на існування в ньому субстратних явищ.

Прикметною з цього погляду є одна із легенд про зародження Запорозької Січі. Записана вона фольклористом Яковом Новицьким 1876 року у селі Ольгінському Маріупольського повіту на Катеринославщині від старого оповідача, який чув її від свого діда-січовика:

«Якийсь-то був руський царь, шо стояв під страхом у чужоземця... Це давня давнина... Так ото наш царь тому неприятелеві і платив подать людьми; було, займе, як отару овец, та й жене. Хто, було, піде до неприятеля, то уже не вернется: поминай як звали. От раз наш царь послав тому супостатові людей самих отбірних. Вийшли вони в степ, посовітувались і кажуть: «Чого ми підемо до проклятого кімлика-мухамеда? На заріз? Есть між нами ковалі, шевці, ткачі, гончарі, шаповали, есть знахарі, характерники. Давайте тут жить». Подались вони в ліс, в пуці, повикопували землянки і давай жить.

На другой год опять нашло людей, на третій опять, – стало ціле військо. От супостатський царь і пише нашому: «Чом ти, – каже, – людей не женеш?». Наш і одвітує: «Посилаю тобі, – каже, – щороку...» Багато годів минуло відтоді, попеременялись і царі в землях, а люди все намножаються і намножаються в Дикім степу. Став неприятель докучать ім набігами, і давай вони біля його ворожить. Стіко не пошле війська, вони все і перерубають... Характерники були великі!... Стала ходить чутка, шо живуть десь запорожці – таке військо, шо і не приступиш. Орудовав ними кошовий-характерник» [8, с. 94].

Схожа оповідь про походження запорозьких козаків була зафіксована педагогом Гаврилом Стрижевським у 1870-х роках за межами Вольностей Запорозьких, у Полтаві, та передана фольклористові Петрові Єфименку. Згідно з нею, «була цариця велика», яка «сама царювала». Коли проти цієї правительки виступив «супостат», «богатирь», вона побоялася починати війну та погодилася дати йому данину вояками. Але вислані нею люди по дорозі відмовилися йти до ворога, спинилися й осіли «кошем» серед степів. «Прожили собі год в степу, так – бурлаками діло: де вівцю вкрадуть, де корову счигають». Щороку до них приєднувалися нові гурти надісланих «супостатові» людей, вони пообзаводилися харчами й зброєю. «І стали вони запорожці» [2, с. 589-590]. Художник і фольклорист Порфирій Мартинович 1886 року чув у Костянтинограді Полтавської губернії від уродженця місцевого села Мартинівка розповідь про те, як «у нашого царя та трошки людей було, а в турка багато». Турок почав вимагати, щоб цар надсилав йому по десять чоловік щомісяця, той був змушений погодитися й сумлінно слав. Одного разу шістнадцятирічний хлопець пішов разом з іншими на чужину замість свого батька. Коли гурт прибув у турецьку землю, хлопець запропонував осісти тут, зробити укріплення та приймати до себе всіх наступних. Він завертав усіх, кого посилав цар, аж поки не назбиралося сорок тисяч. І з них постали запорожці [5, с. 257-259].

Цей сюжет про прибуття в давнину висланців, які стали предками того чи іншого люду, має виразні давньоіранські паралелі. Зокрема, у стародавньому Хорезмі розповідали легенду про первісне заселення й освоєння оази. Найраніший варіант легенди дійшов у передачі арабського географа аль-Мукаддасі (X століття). «У давнину цар Сходу, – оповідає аль-Мукаддасі, – розгнівався на 400 чоловік зі своєї держави, з наблжених слуг (своїх), і велів відвести їх у місце, віддалене від населених пунктів на 100 фарсахів... а таким виявилось місце (де тепер місто) Кас. Коли минув тривалий час, цар послав людей, аби вони повідомили йому про вигнанців. Прийшовши до останніх, посланці побачили, що вони живі, побудували собі курені, ловлять рибу й харчуються нею, мають у своєму розпорядженні велику кількість дров. Коли вони повернулися до царя і повідомили йому про це, він запитав: «Як вони називають м'ясо?». Ті відповіли: «хор» (або «хвар»). Він запитав: «А дрова?». Вони відповіли: «Разм». Він сказав: «Так я затверджую за ними цю місцевість і даю їй назву Хоразм (Хваразм)». Він велів відвести до них 400 дівчат-тюркень, і досі в них лишилася схожість із тюрками» [6, с. 185-186]. Далі така ж легенда фігурувала в працях Якута (XII століття), аль-Казвіні (XIII-XIV століття) [3, с. 296, 302], пізніших авторів. Як вказують науковці, у цій оповіді міститься традиція про змішане походження хорезмійців, про участь в їхньому етногенезі якихось прибульців-банітів [12, с. 75]. Вона є відображенням перших етапів заселення цієї території іранцями [3, с. 304].

В узбеків південного Хорезму, що носили в минулому назву сарти й були, за загальним визнанням дослідників, найбільш прямими нащадками давніх хорезмійців, які пізніше зазнали тюркізації, легенда ця дожила до другої половини XX століття. В одному з її варіантів цар, який вигнав гурт провинних підданців у віддалений Хорезм, названий конкретніше, ніж у аль-Мукаддасі, – «царем Кияні», тобто представником напівлегендарної династії Кеянідів, яка правила, згідно з давньоіранською епічною традицією (Авеста, «Шах-наме»), у Бактрії, у Балху [15, с. 144; 14, с. 169; 6, с. 253]. Цей цар, володар світу, велів своєму візирові відвести в'язнів у таке місце, звідки був би сорокаденний шлях навсібіч і нічого б у цих місцях не було, щоб вижили ті, хто невинний. Шукав візир таке місце, всюди ходив і зрештою прийшов туди. У той час Дар'я текла південніше Куня-Ургенча, це було в дуже давні часи. І далі, мов у легенді Мукаддасі, розповідається, як люди вижили тут завдяки тому, що ловили рибу в Амудар'ї, й подається народна етимологія назви Хорезм. Інша оповідь про заселення Хорезму біженцями з Ірану, що зайнялися сільським господарством, поступово зміцніли й

створили своє царство, та про зміну течії ріки була відома серед узбеків Гурлена й Хазараспа [13, с. 34; 14, с. 83-84, 136-137, 150, 162, 169].

У фрагментах ця ж легенда про вигнанців з півдня, з Ірану, з боку Балху, до яких почував неприязнь тамтешній цар, була також записана фольклористами в узбеків-мітанів середньої долини Зеравшану [15, с. 144; 14, с. 84-86, 94-95, 169]. Обстеження цієї цікавої реліктової етнографічної групи «мітан» – пов'язаних єдністю ранніх етапів етногенезу каракалпаків-мюйтенів Хорезму й узбеків-мітанів долини Зеравшану – показали, що найдавніше її коріння веде на південь і південний захід [13, с. 26-32, 35; 15, с. 143-145; 14, с. 68-79, 137-138, 152-158, 173-177, 183-184, 237-239]. У фольклорі цих хорезмійських каракалпаків-мюйтенів також вдалося виявити мотив прибульців, змушених залишити місця свого колишнього мешкання через якусь свою провину, проте для цієї групи він, певно, вже не характерний, бо простежується важко [15, с. 145; 14, с. 86-90, 151, 155, 169]. Загалом легенди середньовічних хорезмійців, південнохорезмійських сартів, зеравшанських узбеків-мітанів, хорезмійських каракалпаків-мюйтенів про первісне заселення Хорезму у зв'язку з вигнанням із півдня якимсь царем їхніх предків пов'язані між собою поступовими переходами сюжетів і повинні розглядатися лише в комплексі [15, с. 145; 14, с. 169].

Із сюжетом про походження хорезмійців і мітанів (включаючи й каракалпаків-мюйтенів нижньої Амудар'ї) від прибулих з півдня вигнанців логічно поєднані такі легенди, що сягають давнини, мотивів Авести, як наведена аль-Біруні (XI століття) оповідь про заснування першої хорезмійської династії прибульцем із півдня Сіявушем та його сином Кей-Хосровом [1, с. 47], а також перекази мюйтенів, нащадків одних із найдавніших мешканців Хорезмської оази, що в їхньому роду були «царі Балха й Бадахшана». Традиція ця стійко жила протягом багатьох століть серед каракалпаків-мюйтенів, зберігшись аж до другої половини XX століття [15, с. 145; 14, с. 102-103, 169-170]. Сіявуш, поширений персонаж у культових уявленнях домусульманського Хорезму, за епічними уявленнями стародавніх іранців, – виходець із династії Кеянідів (син Кей Кауса – Кавай Усана Авести), а Кеянїди, за східноіранською епічною традицією, як згадувалося вище, царювали в Бактрії, у Балху. У зв'язку з цим слід нагадати гіпотези деяких учених, що за напівлегендарними Кайанідами Авести стоять реальні царі, котрі правили в Бактрії за доахеменідського періоду (IX – VII століття до н.е.). Існують і інші версії щодо локалізації місця правління Кеянідів, наприклад, у Дрангіані (Сеїстані, точніше, Заболістані) [15, с. 145-146; 14, с. 169-170].

У розглянутому комплексі фольклорних мотивів, представлених як у переказах середньовічних хорезмійців (за аль-Мукаддасі й аль-Біруні), так і у фольклорі сучасних етнографічних груп у складі узбеків і каракалпаків (сarti Хорезму, узбеки-мітани долини Зеравшану, каракалпаки-мюйтени пониззя Амудар'ї), простежується певна історична послідовність. Цар Сходу (а Бактрія стосовно Хорезму – південний схід) чи цар Кияні вигнав гурт своїх підданців у віддалене пустельне місце (Хорезм був вельми віддаленим від хліборобських центрів півдня Центральної Азії й Ірану та відносно малозаселеним у цей період), і вигнанці заснували там державу Хорезм. Сіявуш (Сіяваршана Авести), котрого історико-епічна традиція відносить до династії Кеянідів (можливих царів Бактрії), – теж вигнанець, що становить додаткову лінію аналогій. Він приходить із півдня у ці майже незаселені місця й стає засновником першої хорезмійської династії Сіявушидів, яка царювала в Хорезмі аж до X століття н.е. [15, с. 146; 14, с. 170-171, 174]. Вітчизняні сходознавці вже проводили паралелі між ним і легендарним ранньослов'янським князем Києм [7, с. 253-255].

Поки що важко сказати, що стоїть за цими історико-фольклорними сюжетами: якісь династійні зв'язки між доахеменідськими Бактрією та Хорезмом чи переселення певної частини людності з Бактрії до Хорезму – що ж стосується самого існування

доахеменідської державності у Бактрії (з приєднанням до неї у певні періоди Маргіани й, можливо, Согдіани) та іншого державного об'єднання, так званого «Великого Хорезму», що охоплював територію від Хорезму до Парфії й Ареї (та навіть Дрангіани), то вони нині визнаються багатьма вченими, хоча жваво дискутувалися хронологічні межі, території, стійкість цих об'єднань. Висувалося припущення, що хорезмійці – одна зі східноіранських народностей – входячи до складу держави Кеянідів, мешкали первісно близько до центру цієї держави – у районі згаданої в Авесті «Мору хорійської», а потім – унаслідок якихось політичних ускладнень – переселилися («були вигнані») на північ, у низов'я Амудар'ї, й, асимілювавши місцеве населення, заснували там нову державу – Хорезм, на чолі з династією Сіявушидів, яка доводилася, очевидно, родичами династії Кеянідів, зі складу якої вони, згідно з традицією, й виділилися [15, с. 146-147; 14, с. 171-172; 6, с. 254]. В українців такі оповіді могли з'явитися завдяки скіфському та сармато-аланському субстратові. Зокрема, з хорезмійськими легендами перегукується звістка Діодора Сицилійського (II, 43), що савроматів скіфські царі переселили до ріки Танаїс із Мідії. Згодом ці переселенці зміцнили й спустошили більшу частину Скіфії [4, с. 459].

У міфології й героїчному епосі стародавні народи переживали ще раз свою минулу історію. Учені дійшли висновку, що розглянуті легенди каракалпаків-мюйтєнів становлять відображення найдавнішого (перша половина I тисячоліття до н.е., а можливо, й ще ранішого часу) періоду в житті населення пониззя Амудар'ї, пов'язаного з формуванням іраномовної давньохорезмійської народності й оформленням давньохорезмійської державності (сам етнонім «мітан», очевидно, ще давніший за легенди й сягає віддалених часів формування й розселення індоевропейців). Нашадки стародавніх хорезмійців і сусідніх з ними іраномовних саків і массагетів, зазнавши тюркізації, взяли пізніше, на середньовічному етапі, участь в етногенезі каракалпакського народу [15, с. 147; 14, с. 172-173, 180]. Не слід виключати, що потужний, якщо не домінуючий, іранський елемент був присутнім і в чорних клобуків у Подніпров'ї.

Отже, в українському історичному фольклорі в узагальнено-фантастичній формі знайшли відображення історичні долі стародавніх іранських народностей, і мотиви, що оповідають про це, дійшли з глибини віків у споминах їхніх далеких нащадків – узбеків південного Хорезму та мюйтєнів, етнографічної групи у складі каракалпаків і узбеків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бируни А. Избранные произведения / А. Бируни. – Ташкент : Издательство Академии наук Узбекской ССР, 1957. – Т. 1. [Памятники минувших поколений] / Перевод и примечания М. А. Салье. – 488 с.
2. Ефименко П. Откуда взялись запорожцы (народное предание) / П. Ефименко // Киевская старина. – 1882. – Т. 1. – Декабрь. – С. 583-593.
3. Иностранцев К. О до-мусульманской культуре Хивинского оазиса / К. Иностранцев // Журнал Министерства народного просвещения. – 1911. – Ч. XXXI. – Февраль. – Отд. 2. – С. 284-318.
4. Латышев В. В. Известия древних писателей греческих и латинских о Скифии и Кавказе / Собрал и издал с русским переводом В. В. Латышев. – СПб. : Типография Императорской академии наук, 1890. – Том I. Греческие писатели. – VIII, 946 с.
5. Мартинович П. Украиньськи записи / П. Мартинович. – К. : Типография Императорского Университета Св. Владимира Акц. О-ва печ. и издат. дела Н. Т. Корчак-Новицкого, 1906. – 317 с.
6. Материалы по истории туркмен и Туркмении. – М. – Л. : издательство АН СССР, 1939. – Том I. VII-XV вв. Арабские и персидские источники / Под редакцией С. Л. Волина, А. А. Ромаскевича и А. Ю. Якубовского. – 612 с.

7. Наливайко С. Таємниці розкриває санскрит / С. Наливайко. – К. : Просвіта, 2001. – 288 с.
8. Новицкий Я. П. Народная память о Запорожье. Предания и рассказы, собранные в Екатеринославщине. 1875–1905 г. / Я. П. Новицкий – Екатеринослав : типография Губернского Земства, 1911. – 118 с.
9. Рахно К. Богатирі: архаїчний сюжет у фольклорі Південної Наддніпрянщини // Міфологія і фольклор : Загальноукраїнський науково-освітній журнал. – 2014. – № 3–4 (17). – С. 87-97.
10. Рахно К. Ю. Осетинские мотивы в украинском фольклоре / К. Рахно // Вестник Владикавказского научного центра. – Владикавказ : ВНЦ, 2014. – Том 14. – № 1. – С. 13-18.
11. Рахно К. Ю. Східні ремінісценції в українському фольклорі / К. Рахно // Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – С. 58-97.
12. Толстов С. П. По следам древнехорезмийской цивилизации / С. Толстов. – М.-Л. : Издательство АН СССР, 1948. – 328 с.
13. Толстова Л. С. Древнейшие юго-западные связи в этногенезе каракалпаков / Л. Толстова // Советская этнография. – 1971. – № 2. – С. 25-37.
14. Толстова Л. С. Исторические предания Южного Приаралья. К истории ранних этнокультурных связей народов Арало-Каспийского региона / Л. Толстова. – М. : Наука, 1984. – 242 с.
15. Толстова Л. С. Исторический фольклор каракалпаков как источник для изучения этногенеза и этнокультурных связей этого народа / Л. Толстова // Этническая история и фольклор. – М. : Наука, 1977. – С. 141-164.

REFERENCES

1. Biruni, Abureyhan. (1957), *Izbrannyje proizvedenija* [Selected Works], vol. 1, Publishing House of the Academy of Sciences of the Uzbek SSR, Tashkent, Uzbekistan.
2. Yefimenko, P. (1882), “Where the Zaporozhians Came From (a Folk Legend)”, *Kievskaja starina*, vol. 1, December, pp. 583-593.
3. Inostrantsev, K. (1911), “On the Pre-Muslim Culture of the Khiva Oasis”, *Zhurnal Ministerstva narodnogo prosveshchenija*, issue XXXI, February, part 2, pp. 284-318.
4. Latyshev, V. V. (1890), *Izvestija drevnikh pisatelej grecheskikh i latinskikh o Skifii i Kavkaze, Sobral i izdal s russkim perevodom V.V. Latyshev* [Reports of the Ancient Greek and Latin Writers about Scythia and the Caucasus, collected and published with the Russian translation by Latyshev, V.V.], vol. 1, Printing House of the Imperial Academy of Sciences, St. Petersburg, Russia.
5. Martynovych, Porfyrij. (1906). *Ukrayinski zapysy* [Ukrainian Records], Printing House of the Saint Vladimir Royal University of Kiev at the Printing and Publishing Society by N.T. Korchak-Novitsky, Kyiv, Ukraine.
6. *Materialy po istorii turkmen i Turkmenii, vol. I. VII-XV vv. Arabskije i persidskije istochniki, Pod redakciej S.L. Volina, A. A. Romaskevicha i A. Yu. Yakubovskogo* [Materials on the History of the Turkmens and Turkmenistan, vol. I. The 7th-15th Centuries. Arabian and Persian Sources, Edited by Volin, S.L., Romaskevich, A. A., and Yakubovskij, A. Yu.] (1939), Publishing House of the Academy of Sciences of USSR, Moscow and Leningrad, Russia.
7. Nalyvajko, S. (2001), *Tajemnytsi rozkryvaje sanskrit* [Sanskrit Reveals the Secrets], Prosvita, Kyiv, Ukraine.
8. Novickij, Ya. P. (1911), *Narodnaja pamjat o Zaporozhje. Predanija i rasskazy, sobrannyje v Jekaterinoslavshhine. 1875–1905 g.* [Folk Memory about Zaporizhia. Legends and Stories, Collected in the Yekaterinoslav Governorate. 1875–1905], Printing House of the Government Council, Yekaterinoslav, Ukraine.
9. Rahno, K. (2014), “Bohatyri : an Archaic Plot in the Folklore of the Southern Dnieper Region” , *Mifolohija i folklor: Zahalnoukrainskyj naukovo-osvitnij zhurnal*, No. 3–4 (17) , pp. 87-97.

10. Rahno K. Yu. (2014), "Ossetian Motifs in Ukrainian Folklore", *Vestnik Vladikavkazskogo nauchnogo tsentra, VNC, Vladikavkaz, Russia*, vol. 14, No. 1, pp. 13-18.
11. Rahno, K. Yu. (2010), "Eastern Reminiscences in Ukrainian Folklore", *Skhidni reministsentsiji v ukrajinskomu folklori, Movni ta literaturni зв'язky Ukraїny z kraїnamy Skhodu*, Dmitro Buraho's Publishing House, Kyiv, Ukraine, pp. 58-97.
12. Tolstov, S. P. (1948), *Po sledam drevnekhorezmijskoj tsyvilizatsyi* [On the Trail of the Khwarezmian Civilization], Publishing House of the Academy of Sciences of USSR, Moscow and Leningrad, Russia.
13. Tolstova, L. S. (1971), "The Most Ancient South-Western Relations in the Ethnogenesis of the Kara-Kalpaks", *Sovetskaja etnografija*, 1971, No. 2, pp. 25-37.
14. Tolstova, L. S. (1984), *Istoricheskiye predaniya Juzhnogo Priaralja. K istorii rannikh jetnokulturnykh svjazej narodov Aralo-Kaspijskogo regiona* [Historical Legends of Southern Aral Sea Area. Towards the History of the Early Ethnocultural Relations of the Peoples in the Aral-Caspian Region], Nauka, Moscow, Russia.
15. Tolstova, L. S. (1977) "The Historical Folklore of the Kara-Kalpaks as a Source of Studying the Ethnogenesis and the Ethnocultural Relations of These People", *Etnicheskaja istorija i folklor*, Nauka, Moscow, Russia, pp. 141-164.

УДК 821.161.2-3 Положій

ПОЕТИКА МАЛОЇ ПРОЗИ ВІКТОРА ПОЛОЖІЯ

Рибцева О.Ю., аспірант

*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, Україна*

kseniya.rybceva@mail.ru

Стаття присвячена дослідженню поетики малої прози Віктора Положія, зокрема жанрової природи, структури рівнів оповіді, характеру образності, стильової своєрідності. Актуальність розвідки пояснюється відсутністю студій творчості письменника та незгасимим інтересом до явища фантастичної літератури.

Ключові слова: наукова фантастика, Віктор Положій, інопланетні цивілізації, космічні подорожі, "новий світ".

ПОЭТИКА МАЛОЙ ПРОЗЫ ВИКТОРА ПОЛОЖИЯ

Рыбцева О.Ю.

*Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко
пл. Гоголя, 1, г. Старобельск, Украина*

Статья посвящена исследованию поэтики малой прозы Виктора Положия, в частности жанровой природы, структуры уровней повествования, характера образности, стилистического своеобразия. Актуальность статьи объясняется отсутствием исследований творчества писателя и неугасимым интересом к явлению фантастической литературы.

Ключевые слова: научная фантастика, Виктор Положий, инопланетные цивилизации, космические путешествия, "новый мир".

POETICS SHORT FICTION BY VICTOR POLOZHII

Rybtseva O. Yu.

*Luhansk National University University
Gogol area, 1, Starobilsk, Ukraine*

The article investigates the poetics of short fiction by Victor Polozhii particular nature of genre, narrative structure levels, the nature of imagery, stylistic originality. The urgency due to the lack of research studies devoted to the study of the writer and undying interest in the phenomenon of fiction.

Creativity by Victor Polozhii chronologically occurs at the end of the twentieth century. The first work of prose writer – short stories "Something is wrong ..." was published in 1980. Later, a young writer published a novel, "Ashes to wound" and a book of stories "The little trip." The artistic heritage of this author is small in size, but its remarkable artistic features.